

Трияк Максим Віталійович, аспірант кафедри філософії імені професора М. Д. Култаєвої, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна
E-mail: makcimkaid@gmail.com
ORCID ID: 0009-0002-6302-5435

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ РАКУРС

Проаналізовано ціннісні підвалини сучасної освіти в демократичних країнах. Зазначено, що основоположними цінностями європейського освітнього простору є демократизм, толерантність, свобода вибору, рівність учасників освітнього процесу, практичне спрямування знань. Підкреслюється, що для вітчизняної системи освіти важливе гармонійне поєднання національних ціннісних пріоритетів та європейських цінностей.

Ключові слова: *освіта, цінності, європейський освітній простір, світогляд, трансформаційне навчання, цінності освіти для сталого розвитку.*

Постановка проблеми. Сучасна освіта розвивається у складних умовах зіткнення глобальних тенденцій та національних особливостей. У такій ситуації постає необхідність збереження й розвитку вітчизняних цінностей освітнього простору із залученням найкращого закордонного досвіду. Важливість дослідження ціннісного підґрунтя освітнього простору обумовлена низкою причин: такі цінності становлять основу виховання молодого покоління, деформації таких цінностей можуть мати значний негативний соціальний ефект, неналежна увага до цінностей сучасної освіти призводить до зниження рівня духовного розвитку суспільства загалом.

Аналізуючи цінності української освіти ми маємо враховувати також євроінтеграційний поступ нашої держави, визначити її місце в європейському освітньому просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснюючи дослідження ціннісних пріоритетів сучасної освіти у філософському вимірі, можна виокремити декілька груп наукових праць у цій площині.

До першої групи відносяться наукові розвідки, присвячені визначенню поняття «цінність» та його характеристик. Авторами таких праць є В. Бобрицька [1], В. Франкл [2], С. Матяж та А. Березянська [3] та ін.

Друга група досліджень представлена науковцями, які аналізували ціннісний світ студентської молоді, особливості впровадження цінностей засобами освіти – Д. Подолянчук [4], І. Кучинська [5], З. Гнатів [6], Л. Сокурянська [7].

Третя група робіт репрезентована дослідниками, які розкривають проблему кореляції європейських цінностей освіти з національними (вітчизняними) освітніми аксіологемами, – С. Золотухіна, О. Іонова, С. Лупаренко [8], Р. Винничук, Л. Кравченко [9].

Четверта група наукових розробок спрямована на з'ясування ціннісної підйоми трансформаційного навчання. Дослідження в цьому напрямку здійснювали Дж. Мезіров [10], Ю. Калиновський, В. Кротюк, Р. Зоркін [11], О. Висоцька, С. Резніков, Є. Рогова, О. Висоцький, М. Ватковська [12].

Формулювання мети. У межах цього дослідження планується окреслити ціннісні орієнтири сучасної освіти з подальшою їх екстраполяцією на вітчизняні освітні реалії.

Виклад основного матеріалу. Ціннісні орієнтири сучасних систем освіти можуть різнитися залежно від країн, цивілізаційно-культурних кластерів їхнього втілення, історичних і соціально-культурних аспектів.

На початку нашої наукової розвідки визначимось з поняттям «цінність». Як зазначає В. Бобрицька, основними смисловими маркерами поняття «цінність» є такі:

- «1) цінність спрямована на задоволення потреб та інтересів людини, соціальних груп, суспільства загалом;
- 2) цінності є основою особливої реальності (індивідуальної, соціальної), яка ґрунтується на позитивній значущості для відповідних суб'єктів;
- 3) цінність – це характеристика «особливої значущості речей, процесів, ідей для життєдіяльності суб'єкта;
- 4) цінність – це те, що впливає на мотивацію і вибір способів поведінки людини» [1, с. 158].

Натомість В. Франкл трактував цінності як смислові універсальні структури, що викристалізуються як результат узагальнення стереотипних практичних дій та ситуацій. Такі ситуації з певною періодичністю проявляються в історії людства та осмислюються вченими. В. Франкл виокремлював три групи цінностей: «цінності творчості (що ми даємо життю); цінності переживання (що ми беремо від світу); цінності відношень (яку позицію ми займаємо відносно долі, яку ми можемо змінити)» [2].

Загалом варто погодитися з висновком С. Матяж та А. Березянської про те, що загальної класифікаційної системи цінностей у наявних наукових дослідженнях фактично не існує. На думку цих науковців, найбільш поширена класифікація цінностей здійснюється за такими критеріями:

- «1) за об'єктом засвоєння – матеріальні, морально-духовні;
- 2) за метою – егоїстичні, альтруїстичні;
- 3) за рівнем узагальненості – конкретні, абстрактні;
- 4) за способом вияву – ситуативні, стійкі;
- 5) за роллю в діяльності людини – термінальні, інструментальні;
- 6) за змістом діяльності – пізнавальні, предметно-перетворювальні (творчі, естетичні, наукові, релігійні та ін.);
- 7) за приналежністю – особистісні, групові, колективні, суспільні, загальнонародні (національні), загальнолюдські» [3, с. 28–29].

Значущість тих або інших цінностей для конкретного суспільства та його системи освіти детермінована ментальними, культурними, історичними, соціально-економічними та правовими чинниками, дія яких має комплексний характер. Спираючись на вищезначену тезу, можна констатувати, що будь-яка освітня система має як загальні, так і неповторні риси порівняно з іншими.

Розмірковуючи над ціннісними орієнтирами української освіти, В. Бобрицька стверджує, що «аксіологічними азимутами сучасної освіти України мають стати гуманістичні й гностичні цінності, цінності соціальних відносин, цінності громадянського виховання, цінності та ідеали в умовах відкритої освіти, цінності сімейного виховання, здоров'язбережувальні цінності» [13, с. 16].

Для якісного визначення ціннісних орієнтирів сучасної освіти, вітчизняної зокрема, ми маємо спиратись як на загальнодержавні пріоритети в цій царині, так і на ціннісні потреби сучасної молоді, розуміти їхні світоглядні особливості.

Як підкреслює Д. Подолянчук, ціннісні орієнтації сучасних студентів характеризуються плюралізмом і різноспрямованістю. Вони складаються як із загальнолюдських духовних цінностей (свобода вибору, незалежність у вчинках та рішеннях, чесність, можливість вільно обирати спосіб життя), так і низки індивідуальних цінностей, важливих для приватного життя (наявність міцного здоров'я, дітей, щасливий шлюб, матеріальний добробут), та емоційно-психологічної гармонії (кохання, дружні відносини, радість від життя, можливості щодо творчості та самоствердження). Окрема важлива для студентства група цінностей пов'язана з професійною та соціальною самореалізацією. Ідеться про продуктивне життя, цікаву роботу, кар'єру, діяльнісну ефективність, наявність можливостей розкрити свої таланти. Перелік таких цінностей протягом останнього часу не зазнав суттєвих змін. Вищезначений науковець у висновку констатує, що пріоритетність цих цінностей «не має сталого характеру й перебуває у процесі постійного динамічного коригуван-

ня залежно від зміни загальних настроїв суспільства, його політичного, економічного та духовного стану. Тому зміст і структура ціннісних орієнтацій студентської молодці потребує постійного комплексного та системного моніторингу» [4, с. 268].

Напрацьовуючи напрями освітньої політики держави, украй важливо враховувати ціннісні та професійні потреби сучасної молоді, «відповідаючи» на них оновленими освітніми програмами. При цьому в освітніх закладах мають не тільки надавати молоді знання, а й формувати в неї громадянські якості та закладати світоглядно-ціннісний фундамент для подальшої професійної діяльності.

На переконання І. Кучинської, яке ми цілком поділяємо, сучасний вищий освітній заклад має не тільки надавати студентам необхідний обсяг знань та навичок, а й формувати особистість, яка може креативно мислити, аналізувати дійсність, продукувати професійні рішення, виробляти власну життєву позицію, наповнювати світогляд ціннісними орієнтирами, ідеалами, принципами, визначаючи на цій основі ставлення до себе, навколишнього світу та адаптуючись до швидкоплинних умов життя. Для реалізації цих завдань, на думку І. Кучинської, необхідно коригувати стратегію управління навчальним процесом, переносячи акцент на формування особистості як суб'єкта навчально-виховної діяльності. У зв'язку з цим «постала проблема перебудови і підвищення якості та ефективності педагогічного процесу. У сучасних реаліях освіта одержує нові філософські й методологічні передумови: демократизацію, індивідуалізацію, свободу творчості, що прямо стосується поняття гуманізації як способу, засобу формування цінностей. За умови саме гуманізації освіти, при побудові освітніх систем, спрямованих на забезпечення прав особистості, на розвиток, самовизначення й визнання її самоцінності, змінюється ціннісна парадигма, у якій, що особливо важливо, домінуючими, пріоритетними стають морально-етичні цінності» [5, с. 69].

Важливо, щоб сучасна система освіти закладала стійку систему духовних цінностей у майбутніх громадян, формувала стиль життя, що ґрунтується на моральних нормах, повазі та людяності, толерантності та рівності.

З. Гнатів зауважує, що саме відповідний стиль життя і системи цінностей відрізняють сучасні соціальні групи та суспільство загалом. «Парадигма світосприйняття змінює і парадигму освіти. Бо освіта – це про «світ», це про світогляд, це про культуру. Вона залишається могутнім рушієм життя і тоді, коли світ завмирає в тенетах пандемії чи війни і в такі складні часи дозволяє наочно бачити тих свідомих, мислячих, освічених громадян, які завдяки сво-

єму розумінню, своїм навичкам, своїм цінностям виконують ті настанови, які протидіють поширенню вірусу чи зла» [6, с. 31].

На сьогоднішній день українська система освіти поступово «вмонтовується» в європейський освітній простір, що потребує корекції не тільки законодавчої бази, але й відповідних ціннісних пріоритетів.

Проаналізувавши низку наукових праць, С. Золотухіна, О. Іонова, С. Лупаренко зазначають, що європейські освітні практики спираються на такі цінності, як демократія і толерантність, які є керівними принципами соціального буття й організації соціально-політичної системи, що у свою чергу передбачає втілення відповідних ціннісних орієнтирів:

– національна детермінованість (відтворення історичних знань про власну країну; формування національної ідентичності) і міжнародні пріоритети (знання про генезу ЄС; розуміння природи глобалізації та міграційних процесів; знання про культурно-релігійні особливості у світі; навички критичного аналізу сучасних міжнародних тенденцій);

– правова та соціальна рівність як основа європейського співжиття;

– неприйняття ксенофобії та дискримінації;

– пропорційне представництво та реалізація принципу верховенства права (соціально-політичні та економічні процеси в ЄС, у сфері освіти також, ґрунтуються на добровільно прийнятих та узгоджених договорах, а законність та справедливість підтримується незалежною судовою владою);

– захист прав і свобод людини;

– повага до людської гідності, яка є основою прав людини;

– солідарність як підґрунтя інтеграційних процесів;

– свобода від державного та громадського втручання в особисте життя;

– гуманізм як втілення абсолютної цінності буття особистості: вбирає в себе повагу до людини та прийняття особливостей її індивідуального розвитку; гуманізм становить підґрунтя функціонування європейської освіти та сприяє успішній самореалізації особистості на шляху досягнення визначених пріоритетів саморозвитку;

«– міжособистісні стосунки як важлива складова частина соціальних зв'язків та спілкування людей, вони ґрунтуються на повазі до всіх людей, визнанні їхнього права на власну думку тощо;

– мир і міжнародне взаєморозуміння;

– міжкультурна освіта, що зумовлюється, зокрема, легальними і нелегальними міграційними потоками у країнах Європи, мобільністю освіти, просуванням ідеї соціальної згуртованості шляхом включення до освітнього процесу всіх його учасників із різних країн;

– екологічна обізнаність – усвідомлення того, що відбувається в навколишньому середовищі, прийняття на себе екологічної та соціальної відповідальності, зміни в поведінці людини стосовно збереження навколишнього середовища» [8, с. 43–44].

Європейські ціннісні пріоритети до певної міри втілюються у вітчизняній системі освіти, починаючи з проголошення державної незалежності України в 1991 р. З нашої точки зору, реалізація євроцентричних цінностей в освітньому просторі нашої держави потребує системності, послідовності та узгодження з національними ціннісними ідеалами. Водночас некритичне сприйняття закордонних освітніх практик та аксіологом може негативно вплинути на вітчизняну систему освіти, деформувати її духовні основи.

Одним із пріоритетів сучасної освіти є реалізація концепції «трансформаційного навчання», яка дозволяє суб'єкту освіти максимально втілити власні потреби в інтелектуальній та професійній самореалізації протягом життя. Трансформаційне навчання сприяє розкриттю внутрішнього потенціалу суб'єкта освіти, дозволяє побудувати індивідуальну траєкторію інтелектуального, професійного та духовного розвитку. Така форма навчання є людиноцентричною, гуманістичною, ціннісно орієнтованою.

З точки зору засновника концепції трансформаційного навчання Дж. Мезірова, сам процес отримання знань визначається як простір реалізації свободи, де кожна людина має право критично усвідомити кордони наявних інтелектуальних можливостей, переглянути їхнє сутнісне наповнення та виявити здібності подолати психологічні й культурні обмеження в тому випадку, коли вони заважають неупередженому сприйняттю власних можливостей та соціальних ролей, а також стримують реалізацію більш адекватної та вільної для саморозвитку моделі соціальної взаємодії, яка поєднує в собі наявний досвід і нові форми буття в соціумі [10].

Свобода вибору форм навчання є ключовою цінністю в сучасному демократичному суспільстві. Такий ціннісний орієнтир освітнього простору стосується не тільки молодого покоління, він повинен забезпечуватись протягом усього життя людини. Ю. Калиновський, В. Кротюк, Р. Зоркін доводять, що трансформаційне навчання стає актуальним у постіндустріальному та інформаційному суспільствах. Методи і технології трансформаційного навчання дозволяють якісно опановувати знання, навички та узагальнювати життєвий досвід, сприяючи розвитку адаптаційних механізмів людини в нових суспільних реаліях з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах сучасного соціуму. «Трансформаційне навчання є багатовекторним, створюючи для людини простір для самоосвіти, саморозвитку, реалізуючи в такий спосіб

принцип вільного вибору життєвої траєкторії розвитку особистості. Поштовхом до трансформаційного навчання можуть бути як екстраординарні соціальні та особисті обставини життя людини, так і поступальний інтелектуально-духовний розвиток особистості» [11, с. 35–36].

Трансформаційне навчання забезпечує реалізацію таких цінностей освіти, як плюралізм, свобода вибору, суб'єктність, демократизм, рівність усіх учасників освітнього простору.

В умовах пандемії та російсько-української війни освіта стала важливою складником забезпечення сталого розвитку нашої держави, духовною опорою суспільних процесів. Як відомо в науковій літературі утвердилось окреме поняття «освіта для сталого розвитку». Феномен освіти для сталого розвитку базується на відповідній ціннісній основі, передбачає втілення системи принципів, норм, навчальних технологій тощо.

З точки зору І. Кореневої, визначальною особливістю освіти для сталого розвитку є її перманентний характер, що створює можливості неперервного осучаснення знань, удосконалення різноманітних навичок та вмій, посилення інтелектуального потенціалу, формування цінностей упродовж усього шляху становлення особистості. Системоутворювальним елементом неперервної освіти для сталого розвитку є соціальна потреба щодо розвитку осучасненого типу свідомості та підвищення рівня культури громадян, активізації їхнього власного потенціалу для участі в суспільних трансформаціях та стабільного розвитку на всіх етапах генези особистості. «Неперервний характер освіти для сталого розвитку зумовлює необхідність формування та впорядкування системи освітніх структур, що впроваджують дану форму освіти: державних і громадських, формальних, неформальних та інформальних. Єдність цілей освіти для сталого розвитку на кожному освітньому рівні та специфіка завдань кожної ланки вимагають тісного взаємозв'язку між ними, субординації й координації за спрямованістю освітньої діяльності, упровадження всього різноманіття педагогічних технологій, функціонування освіти для сталого розвитку в усіх типах закладів освіти [14, с. 117–118].

Освіта для сталого розвитку покликана втілити низку цінностей, які за деякими аспектами схожі з характеристиками трансформаційного навчання: неперервність освітніх практик із метою максимальної самореалізації людини, постійне прирощення актуальних знань у системі освіти як підґрунтя стабільного розвитку соціальних процесів, системність та етапність функціонування освітніх структур на основі загальних принципів освітньої політики держави, індивідуалізація навчання шляхом утвердження суб'єкт-суб'єктного навчання замість суб'єкт-об'єктного та ін.

Якісна система освіти та цінності, що в ній втілюються, мають стати тригером до подальших соціальних змін, основою для саморозвитку особистості, фундаментом для підняття культурного рівня громадян, інтелектуальним ядром соціально-економічного та духовного зростання держави.

Вітчизняні науковці З. Гнатів, Є. Шуневич, О. Гордєєва стверджують, що освіта є фундаментом всіх соціальних напрямів та сфер, інструментарієм суспільних перетворень, що детермінує розвиток усієї цивілізаційної системи. Отже, освіта – це потужний механізм, спираючись на який можна видозмінити світ. «У цьому контексті сучасна українська освіта, перебуваючи в стані реформування та трансформації відповідно до світового досвіду, має передусім спиратися на національну основу, український виховний ідеал, той орієнтир, котрий здатен протистояти чужим, не властивим нашій ментальності впливам, і володіє широкими можливостями розбудити та підтримувати в молодих душах велетенський потенціал загальнолюдських і національних цінностей» [15, с. 66].

Висновки. Отже, ціннісні орієнтири сучасної освіти є багатограними та поліаспектними феноменами, які в різний спосіб втілюються під час навчально-виховного процесу. У філософському контексті вкрай важливо, що цінності є складником світогляду людини, становлять основу суспільної свідомості та визначають існування націй та держав у цьому світі.

Для демократичних держав, України зокрема, ціннісною основою функціонування освітнього простору є демократизм, індивідуалізм, повага до прав і свобод людини, її гідності, рівність усіх громадян щодо отримання освітніх послуг, толерантність до проявів інакшості, духовний плюралізм. Для українського освітнього поля актуальним завданням є гармонійне поєднання європейських освітніх орієнтирів із національними аксіологічними патернами, що сформувались протягом генези вітчизняних освітніх практик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобрицька В. І. Аксіологічний дискурс ідеї педагогічної освіти в контексті сучасних запитів об'єднаної Європи XXI століття. *Освітня політика: філософія, методологія, практика* : міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23–24 жовт. 2013 р.) : зб. матеріалів. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова. 2013. С. 156–160.
2. Франкл В. Людина у пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. 2022. URL: <https://worldinbooks.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/lyudyna-v-poshukah-spravzhnogo-sensu-psyholog-u-kontstabori-22037379.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
3. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. *Наукові праці Чорноморського державного університету*

- ту імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». 2013. Вип. 213, т. 225. С. 27–30. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Npchdusoc_2013_225_213_7 (дата звернення: 10.03.2026).
4. Подоляничук Д. С. Ціннісні орієнтації студентської молоді як предмет соціально-психологічного дослідження. *Габітус*. 2020. Вип. 19. С. 263–270. doi: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.19.46>.
  5. Кучинська І. О. Цінності сучасної вищої освіти: пріоритети та перспективи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 30. С. 63–72. doi: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-63-72>.
  6. Гнатів З. Освіта як цінність та цінності сучасної освіти. *Освітній простір України в умовах війни: стан, можливості та обмеження розвитку* : матеріали наук. онлайн-конф. з міжнар. участю пам'яті докторки соціол. наук, професорки Світлани Щудло (11 жовт. 2024 р.). Дрогобич : ДДПУ ім. І. Франка, 2025. С. 31–33. URL: http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7920/1/%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%96%D0%B2_-31-33.pdf (дата звернення: 11.03.2026).
  7. Сокурянська Л. Ціннісна обумовленість громадянської ідентифікації сучасного українського студентства. *Українське студентство у пошуках ідентичності* : монографія / за ред. В. Л. Арбеніної, Л. Г. Сокурянської. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. С. 247–303. URL: <https://socio.karazin.ua/resources/b6a85068ca3d49f5a20de464b8433aa8.pdf#page=247> (дата звернення: 11.03.2026).
  8. Золотухіна С. Т., Іонова О. М., Лупаренко С. Є. Актуальні цінності сучасної європейської освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76, т. 1. С. 42–46. doi: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.7>.
  9. Винничук Р., Кравченко Л. Аксиологічний підхід у вітчизняній педагогічній науці та практиці: історико-педагогічна ретроспектива. *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. пр. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. Вип. 23. С. 22–28. doi: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183168>.
  10. Mezirow J. Perspective tranfomation. *Adult Education*. 1978. Vol. 28, Number 2. P. 100–109. doi: <http://dx.doi.org/10.1177/074171367802800202>.
  11. Калиновський Ю. Ю., Кротюк В. А., Зоркін Р. Ю. Філософська рефлексія соціокультурних аспектів трансформаційного навчання. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2025. № 1 (64). С. 26–40. doi: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.64.324494>.
  12. Philosophy and practice of education for sustainable development in Ukraine (on the example of secondary education in the Dnipropetrovsk region) / Vysotska O., Rieznikov S., Rohova E. et al. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. № 10 (2). P. 256–266. doi: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n2p256>.
  13. Бобрицька В. І. Ціннісні орієнтири та ідеали сучасної освіти України. *Освітній дискурс* : зб. наук. пр. 2018. Вип. 9 (11-12) : пед. науки. С. 7–18. URL: <https://>

enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/986f858a-b7b9-4d8c-9c08-bcaaf8852625/content (дата звернення: 10.03.2026).

14. Коренева І. М. Феномен «освіта для сталого розвитку»: сутність та сучасні особливості концепту. *Українській педагогічний журнал*. 2018. №2. С. 113–123. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ukrpj_2018_2_16 (дата звернення: 14.03.2026).
15. Гнатів З., Шуневич С., Гордєєва О. Смислоцінні траєкторії сучасних освітніх процесів. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2025. Вип. 31. С. 63–73. doi: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.31.331535>.

REFERENCES

1. Bobrytska, V. I. (2013). Aksiolohichniy dyskurs idei pedahohichnoi osvity v konteksti suchasnykh zapytyv ob'iednanoi Yevropy KhKhI stolittia. *Osvitnia polityka: filozofia, metodolohiia, praktyka*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova, 156–160 [in Ukrainian].
2. Frankl, V. (2022). Liudyna u poshukakh spravzhnoho sensu. *Psykholoh u kontstabori*. URL: <https://worldinbooks.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/lyudyna-v-poshukah-spravzhnogo-sensu-psyholog-u-kontstabori-22037379.pdf> [in Ukrainian].
3. Matiazh, S. V., Berezianska, A. O. (2013). Klasyfikatsiia tsinnosti ta tsinnisnykh oriiantatsii osobystosti. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyla kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia» – Scientific Works of Petro Mohyla Black Sea State University of the Kyiv-Mohyla Academy Complex, Vol. 225, issue 213, 27–30*. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npchdusoc_2013_225_213_7 [in Ukrainian].
4. Podolianchuk, D. S. (2020). Tsinnisni oriiantatsii studentskoi molodi yak predmet sotsialno-psykholohichnoho doslidzhennia. *Habitus – Habitus, issue 19, 263–270*. doi: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.19.46> [in Ukrainian].
5. Kuchynska, I. O. (2021). Tsinnosti suchasnoi vyshchoi osvity: priorytety ta perspektyvy. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka – Pedagogical Education: Theory and Practice, issue 30, 63–72*. <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-63-72> [in Ukrainian].
6. Hnativ, Z. (2025). Osvita yak tsinnist ta tsinnosti suchasnoi osvity. *Osvitnii prostir Ukrainy v umovakh viiny: stan, mozhlyvosti ta obmezhenia rozvytku*: materialy nauk. onlain-konf. z mizhnarod. uchastiu pam'iaty doktoryky sotsiolohichnykh nauk, profesorky Svitlany Shchudlo (11 zhovtnia 2024 r.). Drohobych: DDPU im. I. Franka, 31–33. URL: http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7920/1/%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%96%D0%B2_-31-33.pdf [in Ukrainian].

7. Sokurianska, L. (2012). Tsinnisna obumovlenist hromadianskoi identyfikatsii suchasnoho ukrainskoho studentstva. *Ukrainske studentstvo u poshukakh identychnosti / za red. V. L. Arbieninoi, L. H. Sokurianskoi*. Kharkiv, 247–303. URL: <https://socio.karazin.ua/resources/b6a85068ca3d49f5a20de464b8433aa8.pdf#page=247> [in Ukrainian].
8. Zolotukhina, S. T., Ionova, O. M., Luparenko, S. Ye. (2021). Aktualni tsinnosti suchasnoi yevropeiskoi osvity. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and general academic schools*, 76(1), 42–46. doi: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.7> [in Ukrainian].
9. Vynnychuk, R., Kravchenko, L. (2019). Aksiolohichni pidkhid u vitchyznianii pedahohichnii nauksi ta praktytsi: istoryko-pedahohichna retrospektyva. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti: zb. nauk. prats. – The Sources of Pedagogical Skills: collection of scientific works, issue 23*, 22–28. doi: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183168> [in Ukrainian].
10. Mezirow, J. (1978). Perspective tranfomation. *Adult Education*, Vol. 28, 2, 100–109. <http://dx.doi.org/10.1177/074171367802800202>
11. Kalynovskyi, Yu. Yu., Krotiuk, V. A., Zorkin, R. Yu. (2025). Filosofska refleksiiia sotsiokulturnykh aspektiv transformatsiinoho navchannia. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho. Serii: filosofiiia, filosofiiia prava, politolohiia, sotsiolohiia – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series: Philosophy, philosophy of law, political science, sociology*, 1(64), 26–40. doi: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.64.324494> [in Ukrainian].
12. Vysotska, O., Rieznikov, S., Rohova, E., Vysotskyi, O., Vatkovska, M. (2021). Philosophy and practice of education for sustainable development in Ukraine (on the example of secondary education in the Dnipropetrovsk region). *European Journal of Sustainable Development*, 10(2), 256–266. doi: [10.14207/ejsd.2021.v10n2p256](https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n2p256)
13. Bobrytska, V. I. (2018). Tsinnisni oriientyry ta idealy suchasnoi osvity Ukrainy. *Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats – Educational Discourse: collection of scientific papers, issue 9 (11-12)*, 7–18. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/986f858a-b7b9-4d8c-9c08-bcaaf8852625/content> [in Ukrainian].
14. Koreneva, I. M. (2018). Fenomen «osvita dlia staloho rozvytku»: sutnist ta suchasni osoblyvosti kontseptu. *Ukrainskii pedahohichni zhurnal – Ukrainian Educational Journal*, 2, 113–123. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ukrpj_2018_2_16 [in Ukrainian].
15. Hnativ, Z., Shunevych, Ye., Hordieieva, O. (2025). Smyslotsinni traiektorii suchasnykh osvitnikh protsesiv. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii – Aesthetics and Ethics of Pedagogical Action, issue 31*, 63–73. doi: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.31.331535> [in Ukrainian].

Trynyak Maksym Vitaliyovych, postgraduate of Prof. M. D. Kul'taieva
Philosophy Department, G. S. Scovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, Kharkiv, Ukraine

VALUE ORIENTATIONS OF MODERN EDUCATION: A PHILOSOPHICAL PERSPECTIVE

The value foundations of modern education in democratic countries are analyzed. It is noted that the fundamental values of the European educational space are democracy, tolerance, freedom of choice, equality among participants in the educational process, and the practical orientation of knowledge. It is emphasized that, for the national education system, the harmonious combination of national value priorities and European values is of particular importance.

Keywords: *education, values, European educational space, worldview, transformative learning, values of education for sustainable development.*

Статтю подано / Submitted: 05.02.2026

Доопрацьовано / Revised: 17.02.2026

Схвалено до друку / Accepted: 23.02.2026

Опубліковано / Published: 06.05.2026

